

ARMENSK MINE-ROD

DEN DANSKE STATS eksportkredit-institut, EKF, har trukket sin økonomiske støtte til en kobbermine i Armenien, fordi den ikke lever op til EKF's krav – alligevel er den danske stat stadig forpligtet til at forsøge at rette op på forholdene

JENS MALLING (FOTO)
JESPER RISE BØRJESEN

Den danske stat har fortsat et medansvar for de problemer, der har været i forbindelse med et mine-projekt i Armenien – også selv om Danmark har trukket sin økonomiske støtte til mine-eventyret.

Den danske støtte til mineprojektet blev trukket i forrige uge, kort inden Ekstra Bladet havde planlagt at bringe en artikelserie om problemerne ved minen.

Støtten blev trukket, da minen i det nordlige Armenien, hvor der udvindes kobber, ikke lever op til en række krav til miljø og sociale forhold, som den danske stat har stillet til projektet via det danske eksportkredit-institut, EKF.

Affalds-slam fra mine-produktionen skyller ned i et gigantisk vandreservoir, hvorfra vand siver ned i en stor beholder. Herfra har der flere gange været udslip til den lokale flod.

De skal medvirke til, at der kommer en retfærdig løsning for de berørte

I 2013 stillede en af Danmarks største pensionskasser, Pensiondanmark, via en russisk bank 350 millioner kroner til rådighed for den armenske mine, mod at udstyret til minens procesanlæg blev indkøbt hos den hældekronede danske ingeniørvirksomhed FLSmidth.

For at sikre at Pensiondanmark ikke skulle ende med et økonomisk tab på aftalen, har EKF med danske skattekronegaranteret for de 350 millioner kroner.

Involvering forpligter

Og det forpligter, at minen blandt andet er finansieret med danske penge – også selv om pengene nu er trukket tilbage.

– EKF har været med til at føre mineprojektet ud i livet

ved at sikre finansieringen af det her procesanlæg.

– Spørgsmålet er, om de skulle have gjort et bedre benarbejde, inden de gik ind i det, og det er helt sikkert muligt.

– De skulle måske have reageret kraftigere på advarselsslamperne. Og det, at de nu har trukket støtten, betyder ikke, at de ikke fortsat har et medansvar for at sikre genoprejsning til de berørte parter, siger Troels Børrild, der er politisk rådgiver i Mellemløst Samvirke.

EKF skriver i sin årsrapport for 2016, at de projekter, som de går ind i, skal leve op til FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv.

Retningslinjerne dikterer samtidig, at statslige institutioner – som eksempelvis EKF – har et udvidet ansvar i forhold til at sikre berørte parter adgang til oprejsning.

– EKF skal ikke betale kompensation til de mennesker, der er blevet påvirket negativt af minen, men de skal medvirke til, at der

kommer en retfærdig løsning for de berørte, siger Troels Børrild og forklarer, at EKF blandt andet kan hjælpe ved at fortælle om mineproblemerne i pressen for at lægge pres på mineselskabet.

De skulle måske have reageret kraftigere på advarselsslamperne

– Og så kan de opfordre FLSmidth, der stadig er til stede i minen, hvor de servicerer udstyr, til at tage en aktiv rolle og sikre ordentlige forhold.

Fortsat forpligtet

Det samme fortæller advokat Thomas Trier Hansen fra Nordic Law Group, der ikke kender specifikt til minen i Armenien, men udtaler sig generelt om FN-retningslinjerne.

– Generelt er det sådan, at i

forbindelse med hver enkelt beslutning man træffer, skal man ifølge FN's retningslinjer vurdere, hvad det har af konsekvenser for de berørte mennesker.

– Det skal man både gøre, når man går ind i et projekt, og når man går ud, siger han og understreger, at forpligtelsen ikke bortfalder, blot fordi den danske stat nu har trukket sin støtte.

– Man har været inde i projektet, og så er man stadig forpligtet til at håndtere konsekvenserne.

FLSmidth har tidligere forklaret til Ekstra Bladet, at de er indstillet på at gøre, hvad de kan, men at de ikke mener, at de har mange muligheder.

Virksomheden er alene leverandør af udstyr og er derfor ikke i en position, hvor vi pludselig kan gå ind og stille krav over for gamle og eventuelt nye samarbejdspartnere, har Sofie Karen Lindberg, senior vice president i FLSmidth, skrevet i en mail til Ekstra Bladet.

rise@eb.dk

Til at forstå

Flaskerne til venstre indeholder vand fra den lokale flod, før det har været forbi kobberminen. Flaskerne til højre indeholder vand fra det tilløb, hvor der har løbet vand fra minens produktion ned i floden.

63-årige Levon: Nu er mine børn og børnebørn flyttet

Frugtræerne blomstrer normalt hvert forår, når solen langsomt, men sikkert brænder den sidste rest af vinteren i den nordlige del af Armenien væk.

Men sådan er det ikke længere.

Solen kommer godt nok stadig frem over bjergenes tinder, men frugtræerne blomstrer ikke længere, og efterårets vanlige massive høst af granatæbler, blommer, ferskner, pærer, æbler og valnødder eksisterer nu blot i erindringen.

I den lokale flod ligner vandet brungrå mælk, og

gullige aflejringer skæmmer stenene langs bredden, mens en fad lugt breder sig fra vandets overflade.

Brunt støv

– Vandet i floden er forurennet. Derfor kan min jord her ved bredden ikke længere bruges til landbrug, siger 63-årige Levon Alikhanyan og forklarer, at han i det hele taget ikke har megen jord tilbage, fordi mineselskabet Vallex har eksproprieret størstedelen af den jord, som han tidligere levede af at dyrke.

Samtidig lægger brunligt

FLSmidth har leveret udstyr for 350 millioner kroner til minens procesanlæg.

Kobberminen Teghut i det nordlige Armenien har indtil for et par uger siden været støttet af den danske stat.

FORTSÆTTER

Levon Alikhanyan står på en lille bro over den flod, som, fortæller han, tidligere var både ren og klar.

støv fra minedriften sig over hele området.

– Jeg havde skabt en bedrift, som indebar, at generationerne efter mig ikke havde grund til at forlade dette sted. De behøvede ikke at tage væk for at søge arbejde.

Her havde de deres eget levebrød, siger Levon Alikhanyan og fortæller, at hans tre sønner nu er flyttet væk med deres koner og børn.

Han er vred på alle, der har været med til at gøre minen til en realitet – herunder

også FLSmidth, Pensiondanmark og EKF.

– At miste samværet med sine børnebørn for en mand på min alder betyder, at tilværelsen sygner hen. Så jeg bebrejder dem, der har ændret vores liv til dette.

EKF: Vi kan reelt ikke gøre mere

KONFRONTATION

EKF understreger over for Ekstra Bladet, at hovedansvaret for at rette op på lokalbefolkningens og de miljømæssige forhold ligger hos minen.

Ifølge FN's retningslinjer skal vi bruge vores påvirkningskraft

’Vi er forpligtede til at bruge vores påvirkningskraft til at få minen til at håndtere og

forebygge indvirkninger, og det er præcis det, vi har gjort i hele den periode, vi har været tilknyttet projektet,’ skriver EKF’s direktør, Anette Eberhard, i en mail.

– Betyder det, at I ikke har yderligere planer om at bruge jeres påvirkningskraft, nu hvor I har trukket støtten?

’Ifølge FN’s retningslinjer skal vi bruge vores påvirkningskraft, så længe det er muligt at skabe en positiv forandring. Når det ikke længere er muligt, skal vi overveje trække os. Det har vi gjort. Når vi ikke længere har en tilknytning til projektet, har vi reelt ikke mulighed for at påvirke mere.’

► FLERE FORHOLD I SPIL

Derfor har EKF trukket støtten

■ Ekstra Bladet havde planlagt tre artikler, der fokuserede på forurening af det lokale vandmiljø, en usikker dæmning samt på horrible arbejdsforhold på det smelteri, der bearbejder en stor del af kobberet fra minen.

■ Netop de tre punkter er ifølge en pressemeddelelse fra EKF medvirkende til, at støtten er blevet trukket tilbage.

■ Flere gange har en pumpe svigtet, hvormed der er løbet spildevand fra mineproduktionen fra et opsamlingsbassin ud i den lokale flod, som de lokale nu forklarer er beskidt, forurenet og lugter dårligt.

■ Samtidig er en dæmning, der holder både fast og flydende affald fra minen tilbage, ifølge Verdensbanken ikke bygget til at modstå jordskælv, som ellers ikke er unormale i området.

■ I 1988 kostede et kraftigt jordskælv eksempelvis mindst 25.000 menneskeliv i regionen, hvor minen ligger.

■ Endelig foregår arbejdet på kobbersmelteriet uden helt basalt sikkerhedsudstyr som åndedrætsmasker, høreværn og sikkerhedshjelme. Det får speciallæge i arbejdsmedicin Jane Frølund Thomsen fra Bispebjerg Hospital til at kalde arbejdsforholdene ’horrible’, da hun ser billeder fra smelteriet.

■ Danske penge har ikke på noget tidspunkt været direkte involveret i smelteriet, men det udgør en vigtig del af produktionskæden med den malm, der udvindes i minen, og ifølge FN’s retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv har de danske aktører dermed en forpligtelse til at bruge deres indflydelse til at forbedre forholdene.